

Integraal Ondermijningsbeeld Zorgcriminaliteit: het Limburgse zorgstelsel in gevaar?

Managementsamenvatting

Algemene conclusie

Uit het onderzoek blijkt dat de 6 bouwstenen uit het 'Handelingsperspectief Zorgcriminaliteit' nog onvoldoende zijn geborgd binnen de Limburgse overheid. Dit heeft tot gevolg dat aanzienlijke risico's op zorgfraude en zorgcriminaliteit blijven bestaan. Daarnaast worden deze risico's zelfs groter door de toenemende professionalisering van criminelen. De integriteit van het Limburgse zorglandschap komt hiermee onder druk te staan.

Belangrijkste bevindingen

1. Verwevenheid tussen zorg en criminaliteit

Criminelen gebruiken in toenemende mate zorginstellingen om andere vormen van zware, georganiseerde criminaliteit te faciliteren. Niet alleen de zorgketen zelf, maar ook de daaraan verwante domeinen van arbeid en onderwijs zijn kwetsbaar voor criminele inmenging.

2. De aanpak binnen Limburgse gemeenten functioneert nog niet optimaal

De 6 bouwstenen uit het Handelingsperspectief Zorgcriminaliteit zijn nog onvoldoende geborgd. In het merendeel van de Limburgse gemeenten is het proces van inkoop en aanbesteding onvoldoende ingericht op screening en selectie vanuit de bril van zorgcriminaliteit. Veel gemeenten hebben geen of verouderd beleid en toezichthouders zijn onvoldoende zichtbaar of gepositioneerd binnen de organisatie. Hierdoor ontstaan aanvullende risico's die de kans op zorgfraude en zorgcriminaliteit aanzienlijk vergroten.

3. Gelegenheidsstructuren vergroten het risico

In het onderzoek zijn verschillende gelegenheidsstructuren in kaart gebracht die de risico's op zorgfraude en zorgcriminaliteit in Limburg vergroten:

- Lage pakkans en gebrek aan sancties leiden tot een aantrekkelijk 'bedrijfsmodel' voor criminelen.
- Het kennisniveau van gemeenteprofessionals is veelal onvoldoende. Daardoor wordt de kwaliteit van het toezicht aangetast.
- Capaciteit en daadkracht ontbreken, waardoor toezicht en handhaving niet effectief zijn.

4. De aard en omvang van zorgcriminaliteit

Naar schatting verdwijnt 3 tot 10% van het zorgbudget in criminele handen. Voor een kleine gemeente in Limburg komt dit gemiddeld al snel neer op € 700.000 per jaar.

Professionals hebben vaak vermoedens van zorgfraude en zorgcriminaliteit, maar deze leiden zelden tot een melding, onderzoek of vaststelling. Deze bevinding valt ook landelijke organisaties op. Hierdoor is de werkelijke omvang van zorgfraude en zorgcriminaliteit waarschijnlijk veel groter dan op basis van het aantal meldingen en constatering kan worden ingeschat.

Uit analyses van risico-indicatoren op provinciaal niveau blijkt dat meerdere bedrijven in de provincie een verhoogd risico vormen. Voorbeelden van deze risico-indicatoren zijn een niet-zorg gerelateerde branchecode, activiteiten binnen een kwetsbare sector of eerdere veroordelingen.

Hoofdaanbevelingen

Aanbeveling 1: Kijk als gemeente opnieuw naar de manier waarop het proces rondom zorg is ingericht, vanuit de bril van het thema zorgfraude en zorgcriminaliteit

- Analyseer en verbeter het gehele proces van zorginkoop, screening, toezicht en handhaving.
- Borg toetsbare kwaliteitscriteria en versterk de samenwerking tussen afdelingen.
- Betrek onder andere toezichthouders en inkoopmedewerkers actief bij beleidsvorming.

Aanbeveling 2: Vergroot de bewustwording over zorgfraude en zorgcriminaliteit binnen alle relevante lagen van de gemeentelijke organisatie

- Organiseer gerichte trainingen en voorlichtingssessies voor alle betrokken functionarissen.

Aanbeveling 3 en 4: Stel een thema-accenthouder zorgcriminaliteit aan binnen de politie-eenheid Limburg, en zorg voor een aanspreekpunt binnen het Arrondissementsparket Limburg ten aanzien van zorgfraude en zorgcriminaliteit

- Vergroot de bewustwording van de aanwezigheid, signalen en mogelijk relaties naar andere vormen van criminaliteit binnen de politieorganisatie en het Openbaar Ministerie.

Aanbeveling 5: Onderzoek als gemeenten de mogelijkheid om het toezicht op zorgaanbieders regionaal in te richten

- Richt als gemeenten het toezicht regionaal in en zorg ervoor dat het toezicht effectief wordt gepositioneerd.

Aanbeveling 6: Zorg voor een professionaliseringsslag onder toezichthouders gericht op het signaleren van ondermijnende zorgcriminelen

- Handhaving en toezicht dienen een volwaardige pijler te zijn van (de visie op) het zorgbeleid.